

Богати и великодушни Срби задужили су своје отачество, али њихова се воља није увек поштовала (4)

Никола Спасић - српски Нобел

Како српска држава чува своја завештања? Ко данас убира приход од Спасићеве задужбине?

Никола Спасић (1838 - 1916) рођен је у Београду. Као најстарије дете отац га уписује у Лицеј, где завршава само први разред. Потом учи мултидисциплинарску медицину, француски и опанчарски занат. Отвара самосталну кожарску радњу у којој се за опанке „текало на ред“. Бави се и трговином платна и преграђене коже. Постаје врло богат. Није имао деце ни у једном од три брака. Првом donationом Никола Спасића сматра се откуп дела српског иностраног дуга крајем прошлог века. Никола згипм оснива Друштво дечјих склоништа, шаље прво црквено звоно у Призрен, у згради Управе монопола, коју је у ту сврху закупио, организује помоћну болницу, коју у целиности снабдева. Доводи и познатог немачког лекара др Кашене-ленбогена и др Драгу Љочић, приву жену лекара у Србији. Касније сав болнички инвентар поклања Црквеном крсту. Јавност је хтеда да га одликује за овај племени-ти поступак, али он је то одбио. Поклања своје имање у Београду на углу улица Кнез Михаилове и Вука Караџића бр. 37 српском инвалидском фонду Св. Ђорђе.

Спасић умире на Крфу 1916. Његови посмртни остаци су пре-

Никола Спасић

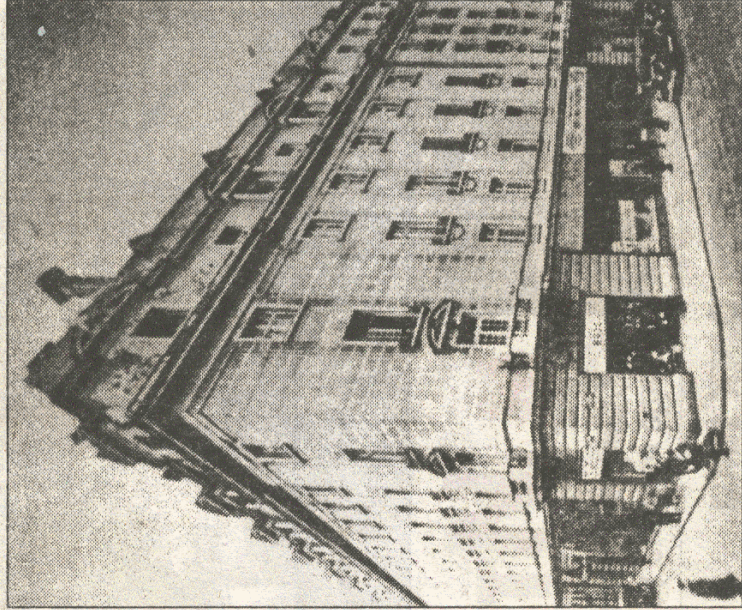
београдском Сајмишту 1937. године, у знак захвалности, сазидан је Спасићев павиљон, а једна улица у Београду носи његово име.

После Другог светског рата, Задужбина Николе Спасића погинула је под Закон о аграрној реформи. Тако је сва имовина, иако завештана српском народу, у име истог тог народа и одузета. Све, осим стана у Кнез Михаиловој 47, који је служило за потребе Задужбине, и који је, и данас, једино што је у њеном власништву. Међу-

Имовину завештао Србији

тим, од 1986. године, на основу решења Министарства за културу Републике Србије, иако је сва непокретна имовина и даље у државној својини, Задужбина мо-

же да користи средства од рентирања, и то само за намењене циљеве - помагаче привреде, хуманитарне и зграствене сврхе. По речима Војина Беквића, члана Управног одбора Задужбине, упркос овом решењу, Општина Стари Град и Град Београд одбијају да Задужбини уступе део прихода који остварују од издавања пословног простора и станова у озна-

Спасићева задужбина у Улици кнеза Михаила 47

Највећа на Балкану

Од оснивања до данас Задужбина није прекидала рад. Некада је била највећа на Балкану и једна од највећих у свету. Поредиле су је са вредношћу Нобеловог фонда. У Регистру Задужбина уписана је под редним бројем 1. Па и сад, када су јој приходи сведени на минимум, она успева да одржи континуитет у раду: додељује награде најбољим студентима медицинске и пољопривредне.

ченим зградама, иако се ти приходи не користе за остваривање наведених циљева. Задужбина, дакле, поседује само формално решење, а приходе убирају други, чиме је укључена воља Николе Спасића, који је своју имовину завештао српском народу да се „према дугу времена и потребама одређује, колико ће се и када на коју грану земаљске привреде трошити“, као и да ову одлуку „лијесна власт не може променити“.

К. ВЛАХОВИЋ
Љ. ПУГЛЕЗИЋИ